

MARKER KOMMUNE SENTRALADMINISTRASJON
Postboks 114 (JE)
1871 Ørje

Saksbehandler:
Marte Rosnes

Inspeksjonsrapport

Inspeksjon ved Bommen avløpsanlegg

Kontrollnummer: 2019.150.I.FMOV

Kontaktpersoner ved inspeksjonen:

Fra virksomheten:
Ann-Mari Nylund

Fra Fylkesmannen i Oslo og Viken:
Marte Rosnes

Andre deltagere fra virksomheten:
Rolf Heed
Kenneth Arnesen (Driftsassistansen)

Andre deltagere fra Fylkesmannen i Oslo og Viken:
Nora Charlotte H. Stamsø

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler resultatet fra inspeksjon ved Bommen avløpsanlegg (Marker kommune) den 1. oktober 2019. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Fylkesmannen i Oslo og Viken avdekket 7 avvik og ga 1 anmerkning under inspeksjonen. Fylkesmannen ser alvorlig på avvikene. Avvikene er av en art som gjør at anlegget utgjør en stor miljørisiko og enkelte avvik er også gjentakende fra sist tilsyn i 2014.

Avvik:

- Den ansvarlige for virksomheten følger ikke opp sin plikt til internkontroll
- Virksomheten har ikke oversikt over relevante lovverk
- Virksomheten oppfyller ikke kravet til prøvetaking etter forurensningsforskriften
- Virksomheten registrerer ikke overløp tilfredsstillende
- Virksomheten har ikke varslet tilfeller med akutt forurensning i 2019
- Virksomheten har manglende rutiner og avvikshåndtering
- Virksomheten utarbeider ikke årsrapport for driften av avløpsanlegget

Anmerkninger:

- Kommunen har ikke hovedplan for avløp

Avvik og anmerkning er nærmere beskrevet fra side 5 og utover i rapporten.

Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 4.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

4. desember 2019	Marte Rosnes	Hilde Sundt Skålevåg
dato	kontrollør	seksjonssjef

Fylkesmannen i Oslo og Viken

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: MARKER KOMMUNE SENTRALADMINISTRASJON	
Organisasjonsnr.: 974602016	Eies av: 964944334
Bransjenr. (NACE-kode): 84.110 - Generell offentlig administrasjon	

Kontrollert enhet

Navn: Bommen avløpsanlegg	Anleggsnr.: 0119.0012.01
Kommune: Marker	Fylke: Østfold
Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing	
Tillatelse gitt: 11.02.2008	Sist endret:

2. Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Inspeksjonen er en del av Fylkesmannens risikobaserte industritilsyn for i år.

Tilsynet ble gjennomført i medhold av forurensningsloven § 48.

Inspeksjonstema

- Internkontroll
- Utslipp til vann
- Prosess og renseutstyr
- Avfall
- Utslipp til luft

Rapporten omhandler avvik og anmerkning som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Bommen avløpsanlegg plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Fylkesmannen skal kunne avslutte saken, må Bommen avløpsanlegg innen 1. april 2020 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvik er rettet.

Vi ser alvorlig på avvikene som ble avdekket i denne inspeksjonen.

Gjennomføringen av tiltakene kan bli fulgt opp ved ny kontroll.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (fmovpost@fylkesmannen.no) til Fylkesmannen i Oslo og Viken v/Marte Rosnes.

4. Varsel av vedtak om tvangsmulkt

Fylkesmannen varsler herved at vi vil fatte vedtak om tvangsmulkt (*jf. forurensningsloven § 73*) for å sikre at avvik 1, 2, 3, 4 og 6 blir rettet innen 01.04.2020. Tvangsmulkten vil påløpe dersom vi ikke har mottatt en dokumentasjon på at avvik er rettet innen 01.04.2020.

En eventuell tvangsmulkt for avvik 1 vil være et engangsbeløp på kroner 250 000,-.

En eventuell tvangsmulkt for avvik 2 vil være et engangsbeløp på kroner 15 000,-.

En eventuell tvangsmulkt for avvik 3 vil være et engangsbeløp på kroner 25 000,-.

En eventuell tvangsmulkt for avvik 4 vil være et engangsbeløp på kroner 200 000,-.

En eventuell tvangsmulkt for avvik 6 vil være et engangsbeløp på kroner 10 000,-.

Dere har anledning til å kommentere dette varselet. Eventuelle kommentarer må sendes til Fylkesmannen i Oslo og Viken innen to uker etter at denne rapporten med varslet vedtak om tvangsmulkt er mottatt.

Dersom vi ikke mottar noen kommentar fra dere vil vi fatte vedtak om tvangsmulkt på opp til 500 000 kr, hver tvangsmulkt påløper dersom vi ikke har mottatt dokumentasjon på at avviket er rettet innen 01.04.2020.

5. Varsel om gebyr

Vi viser til varsel og informasjon om gebyrplikt som ble gitt til virksomheten den 10. september 2019. Virksomheter skal betale gebyr for kontroll utført av Fylkesmannen i samsvar med § 39-3 i forurensningsforskriften. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Gebyrsatser for kontroll av virksomheter etter forurensningsloven blir fastsatt i forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8.

På bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk varslet vi 10. september gebyrsats 3. Etter tilsynet ser vi nå at ressursbruken er større enn forventet og varsler derfor gebyr på kr 26 300,- for inspeksjonen, jf. forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8. Dette tilsvarer gebyrsats 2 for tilsyn av inntil en dags varighet. Virksomheten vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen. Vi viser forøvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Klageadgang

Vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet, jf. § 28 i forvaltningsloven. Eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og adressert til Miljødirektoratet, men sendes via Fylkesmannen i Oslo og Viken. Fylkesmannen vil vurdere endring av vedtaket eller sende saken videre til Miljødirektoratet for endelig vedtak. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsett ovenfor må betales inn. Dersom Miljødirektoratet tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

6. Innsyn

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Fylkesmannen i Oslo og Viken (jf. offentleglova).

7. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Den ansvarlige for virksomheten følger ikke opp sin plikt til internkontroll

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 4 *Plikt til internkontroll*

Kommentarer:

Den som er ansvarlig for virksomheten skal sørge for at det innføres og utøves internkontroll i virksomheten og at dette gjøres i samarbeid med arbeidstakerne og deres representanter. Arbeidstakerne skal medvirke ved innføring og utøvelse av internkontroll. Selv om internkontroll må utøves på alle nivåer i virksomheten, tilligger hovedansvaret for å sette i gang arbeidet («innføre» internkontroll) og å holde det i gang («utøve» internkontroll) det øverste nivået i virksomheten.

Kommunen har et internkontrollsystem, men dette er ikke rettet mot avløpssektoren. Ledelsen av virksomheten har ikke satt i gang arbeidet med internkontroll for drift av Bommen avløpsanlegg og Marker kommune sitt avløpsnett.

Avvik 2

Virksomheten har ikke oversikt over relevante lovverk.

Avvik fra:

Tillatelse etter forurensningsloven, Internkontrollforskriften § 5.2 pkt. 1

Kommentarer:

Internkontroll innebærer at lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten skal være tilgjengelig. Dette innebærer at oversikt over krav som er viktig for virksomheten skal være tilgjengelig på papir eller elektronisk og at alle relevante lover og forskrifter skal være kjent blant de som jobber med avløp. Dokumentasjonen skal være hensiktsmessig og tilpasset virksomhetens behov.

Kommunen kunne ikke vise at relevant lovverk eller tillatelse etter forurensningsloven var tilgjengelig for virksomheten. Representantene fra kommunen hadde ved tilsynet liten kjennskap til gjeldende krav for virksomheten, som krav i forskrift og tillatelse.

Avvik 3

Virksomheten oppfyller ikke kravet til prøvetaking etter forurensningsforskriften

Avvik fra:

Forurensningsforskriften § 14-11, Prøvetaking

Kommentarer:

Prøver som tas av avløpsvannet skal være representative for avløpsvannet og tas ved hjelp av et automatisk, mengdeproposjonalt prøvetakingssystem. Når prøvene tas, skal tilført vannføring måles med en usikkerhet på maksimalt 10 % og registreres. Virksomheter som utfører prøvetaking, herunder konservering, skal være akkreditert for prøvetaking eller ha et tilsvarende kvalitetssikringssystem for prøvetaking godkjent av en kvalifisert nøytral instans. Fristen for å etablere akkreditert prøvetaking av avløpsrenseanlegg var 31.12.2008.

Bommen renseanlegg er ikke akkreditert for prøvetaking fordi utløpsmåleren ikke er verifisert. Det er bare en av driftsteknikerne ved anlegget som er akkreditert for prøvetaking.

Avvik 4

Virksomheten registrerer ikke overløp tilfredsstillende

Avvik fra:

Tillatelse etter forurensningsloven, 3.4 Overløp

Kommentarer:

Tillatelsen stiller krav om at alle nødoverløp skal registreres og behandles som avvik. Kommunen skal minst registrere overløpstid og etter beste evne beregne utslipp via nødoverløpene. Marker kommune har rapportert om 3 installerte nødoverløp på de årlige egenkontrollrapportene.

Kommunen har ikke i tilstrekkelig grad registrert og rapportert om nødoverløp. Kommunen har 25 pumpestasjoner med nødoverløp i tillegg til 3 kummer med utslipp. En av kummene har ikke tidsmåler på overløp. Det er også 75 trykkavløpsstasjoner. Kommunen gjør ingen mengderegistrering av overløp og gjør heller ingen beregninger av mengden avløpsvann som går i overløp. Kommunen har rapportert om nødoverløp, men har ikke registrert dem som avvik.

Avvik 5

Virksomheten har ikke varslet tilfeller med akutt forurensning i 2019

Avvik fra:

Tillatelse etter forurensningsloven, 10.4 Varsling av akutt forurensning eller vesentlige overskridelser i h.h.t. Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning

Kommentarer:

Tillatelsen krever at akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av betydning, skal varsles. Kommunen skal også så snart som mulig, etter varsling av Kystverket /110- sentralen underrette Fylkesmannen i slike tilfeller.

Virksomheten har i 2019 hatt full stans på renseanlegget i 1,5 døgn, noe som medførte at alt avløpsvann gikk i overløp i denne perioden. Kommunen har ingen rutiner for varsling og avvikshåndtering av akutt forurensning. Hendelsen er ikke avvikshåndtert internt.

Avvik 6

Virksomheten har manglende rutiner og avvikshåndtering

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5.2, punkt 7

Kommentarer:

Internkontroll innebærer at virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i medhold av miljølovgivningen. Dette skal dokumenteres skriftlig.

Virksomheten har et avvikssystem, men har ikke registrert noen avvik knyttet til ytre miljø i 2018 og 2019. Avvikssystemet brukes i dag kun til å behandle avvik knyttet til helse og sikkerhet. Det er ikke etablert en definisjon på hva som utgjør et avvik knyttet til ytre miljø. Det er heller ikke skriftlige rutiner for melding om avvik knyttet til ytre miljø. Brudd på vilkår i tillatelse og krav i forskrift, blant annet rensekrav, blir derfor ikke registrert som avvik.

Avvik 7

Virksomheten utarbeider ikke årsrapport for driften av avløpsanlegget

Avvik fra:

Tillatelse etter forurensningsloven, 11.2.2 Årsrapport

Kommentarer:

Kommunen skal utarbeide en årsrapport for driften av avløpsanlegget. Rapporten skal minst dokumentere forhold av betydning for det ytre miljø. Rapporten er ment å samle informasjon om overvåkingsresultater fra resipienter sett i sammenheng med utslipp fra renseanlegget og ledningsnett. Rapporten skal også omfatte vesentlige endringer i tilknytninger og påslipp og betydningen av dette på ledningsnettet og renseeffekt. Rapporten skal også inneholde informasjon om fornyelse og utbedring av avløpsnettet, mulighet for substitusjon av kjemikalier, resultater fra avviksbehandling m.v. Rapporten er ment å være et verktøy for at ledelsen skal få et innblikk i drift og vedlikehold av avløpsanlegg og avløpsnett.

Kommunen har siden tillatelsen ble gitt i 2008 ikke utarbeidet årsrapport. Det utarbeides årlige rapporter med resultater av undersøkelser av miljøtilstanden i resipient med påvirkning fra renseanlegget og avløpsnett, men undersøkelsene har ikke blitt vurdert opp

mot utslipp fra renseanlegget. Driftsassistansen lager også årlig en oppsummering av driftsåret for sine anlegg i Østfold. Rapportens avsnitt om Bommen er svært enkel og har vesentlige mangler og feil. Det kom fram under tilsynet at stadig dårligere rensegrad, overskridelser av rensekrav i tillatelsen, slamflukt og indikasjoner på at avløpsanlegget er underdimensjonert til dagens belastning ikke er fanget opp eller formidlet til ledelsen.

8. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1

Kommunen har ikke hovedplan for avløp

Kommentarer:

Marker kommune har ikke hovedplan for avløp. En hovedplan for avløp er avgjørende for at avløpsnett og renseanlegget skal kunne drives og vedlikeholdes på en miljømessig forsvarlig måte. Hovedplanen for avløp anbefales utarbeidet sammen med kommunens planavdeling, der teknisk etat er en støttespiller. Hovedplan for avløp må være basert på en miljørisikovurdering med tiltaksplan. Marker kommune er i ferd med å ferdigstille en risikovurdering for ytre miljø. Hovedplanen skal ut fra miljørisikovurdering og tiltaksplan sette kortsiktige og langsiktige etterprøvbare mål for drift basert på blant annet resipient, anleggets tilstand, påslipp, klima, lekkasjer og overvann.

Andre forhold

Virksomheten må vurdere om dagens tillatelse er dekkende for dagens drift. Tillatelsen er over 10 år gammel, og Bommen renseanlegg er i dag underdimensjonert for dagens belastning. Kommunen er i prosess med å utarbeide risikovurdering og tiltaksplan, samt å forankre dette i en økonomiplan og hovedplan. Det er forventet at kommunen må gjøre vesentlige utbedringer på avløpsanlegg og ledningsnett og dagens tillatelse vil kanskje ikke være dekkende for kommunens virksomhet.

Fylkesmannen stiller spørsmål ved om Marker kommune har tilstrekkelig personalressurser til å håndtere forholdene avdekket under tilsynet og som er omtalt i denne rapporten. Kommunen benytter seg i stor grad av driftsassistansens kompetanse, men har ikke selv ressurser eller kunnskap til arbeidet med en helhetlig avløpsforvaltning. Avløp er en samfunnskritisk infrastruktur som ikke kan settes bort til driftsassistansen og som ikke er isolert til et teknisk spørsmål i en avgrenset enhet i kommunen.

9. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Fylkesmannen

10.Informasjon til virksomheten

Regelverk som det ble informert om:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)